

MIKROMOBILLIK MASALALARINI O'RGANISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASINI KO'RIB CHIQISH VA TAHLIL QILISH (MAKTAB O'QUVCHILARI MISOLIDA)

S. N. Ergasheva

Magistratura talabasi, Toshkent davlat transport universitetining "Avtomobilsozlik" kafedrası

A. S. Xalmuhamedov

Dotsent, texnika fanlari doktori, Toshkent davlat transport universitetining "Avtomobilsozlik" kafedrası

ARTICLE INFO.

Kalit so'zlar: Mikromobillik, elektron skuter, velosipedlar, jamoat transporti integratsiyasi, faol rejim, tizimli ko'rib chiqish.

Annotatsiya

Dunyo bo'ylab shaharlar yo'l harakatining salbiy tashqi ta'siriga duch kelmoqda va shuning uchun yanada barqaror shahar transport tizimiga o'tishga intilmoqda. Elektron skuterlar va elektr velosipedlar kabi shaxsiy transportning yangi shakllarini joriy etish va ommalashtirish ushbu o'tishni tezlashtirishi mumkin, chunki ular yanada keng tarqalgan va tartibga soluvchi bazaga qabul qilinadi. Misol uchun, ushbu yangi rejimlar va transport vositalarini jamoat transporti tizimlariga integratsiya qilish foydalanish imkoniyatini yaxshilashi va shaxsiy avtomobillardan foydalanishdan potentsial o'zgarishiga olib kelishi mumkin. Mikromobillik olib keladigan o'zgarishlar potentsialini baholash uchun ushbu yangi transport turlarini jamoat transportiga borish va qaytish kontekstida o'rganish muhimdir.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2023 LWAB.

Kirish

Mikromobillik - bu shahar harakatchanligining eksponent ravishda o'sib borayotgan yangi tendentsiyasi. Velosipedlar kabi inson tomonidan boshqariladigan oddiy mikroavtomobillarni, shuningdek, elektron skuterlar, e-velosipedlar va boshqa elektr quvvati bilan ishlaydigan mikroavtomobillar kabi yangi mikroavtomobillarni endi dunyoning son-sanoqsiz shaharlarida topish mumkin. So'nggi yillarda umumiy va shaxsiy foydalanish uchun juda ko'p turli xil mikroavtomobillar chiqarildi va ular katta e'tirofga sazovor bo'ldi. Misol uchun, butun dunyo bo'ylab velosiped almashish tizimlari tez sur'atlar bilan o'sib bormoqda, ya'ni 2005 yilda butun dunyo bo'ylab 17 ta velosiped almashish dasturidan 2019 yilda 2900 dan ortiq, tobora ko'proq elektr velosipedlar va elektr velosipedlar mavjud. Dockless velosiped almashishning mashhurligi ham 2010 yildan beri ortdi, avval Xitoyda, keyin esa tez orada butun dunyoda paydo bo'ldi. Xuddi shunday, Lime va Bird kabi elektron skuter provayderlari 2017 yilda Kaliforniyada o'z xizmatlarini ishga tushirishdi va ikki yildan so'ng ular butun dunyo bo'ylab 100 dan ortiq shaharlarga tarqaldi va shundan beri millionlab sayohatlarni qayd etdi. Evropada VOI elektron skuter provayderi 2018 yilda Shvetsiyada o'z xizmatlarini ishga tushirgandan so'ng bir yil ichida 10 ta mamlakatga kengayib, 16 milliondan ortiq sayohatni yaratdi.

Asosiy qism

Shahar sharoitida mikromobillikning asosiy potentsiali jamoat transportidan foydalanishni yaxshilash va shu tariqa xizmatlar va imkoniyatlardan foydalanish imkoniyatini oshirish orqali birinchi va oxirgi mil muammosini hal qilish, shuningdek, kamroq odamlarga qaratilgan harakatlanish shakllari va xatti-harakatlaridagi o'zgarishlarni rag'batlantirishdir. avtomobilga asoslangan shahar harakatlanish tizimlari.

"Avtomobilga to'liq qaramlik ignasiga yopishgan shahar ishlamay qoladi, samarasiz va hayot uchun noqulay bo'ladi. Transport tizimining vazifasi transport vositalarini emas, balki odamlarni ko'chirishdir".

Turli mamlakatlar va shaharlardagi shahar transport tizimlari tadqiqotchilari shaxsiy avtomobillardan foydalanishning cheksiz o'sishi bilan an'anaviy, tashkil etilgan shaharlar yashash uchun qulay bo'lishni to'xtatayotganiga rozi bo'lishadi. Shahar aholisi va shahar hududlari maydonining o'sishi transportga bo'lgan talabning va aholining harakatchanligining oshishiga, shuningdek, alohida shaharlar, yo'nalishlar va transport xizmatlaridan foydalanish imkoniyati bilan bog'liq muammolarning paydo bo'lishiga olib keladi. Katta shaharlardagi shahar yo'l tarmoqlarining tirbandligi transport talabi va mavjud yo'l infratuzilmasi imkoniyatlari o'rtasidagi nomuvofiqlik natijasidir.

Yevropadagi tirbandlik tufayli yo'lovchi va yuk tashish kechikishi bilan bog'liq yillik iqtisodiy xarajatlar 100 milliard yevro yoki Yevropa Ittifoqi yalpi ichki mahsulotining (YaIM) 1 foizidan ortig'ini tashkil etadi.

Yirik shaharlar ma'muriyatlari ko'p yillar davomida tirbandlikka qarshi kurashning asosiy chorasi sifatida shahar yo'llarini rekonstruksiya qilish va yangilarini qurish orqali ularning o'tkazuvchanligini oshirishni ko'rib kelmoqda. Yigirmanchi asr, "avtomobilizatsiyaning jadal rivojlanishi" asridagi transportni rejalashtirishning tegishli kontseptsiyalari "avtomobillar uchun shahar rejalashtirish" paradigmasidan kelib chiqqan. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, shaharlar uchun qulaylikni oshirish, transport tirbandligi soni va davomiyligini qisqartirish muammolarini hal qilishga qaratilgan bunday urinishlar yangi "induktsiyalangan" harakatchanlikning paydo bo'lishi tufayli uzoq muddatli ijobiy natijalarni bermadi.

2001 yilda Jenevada UNECE-JSSTning Transport, atrof-muhit va salomatlik bo'yicha Pan-Yevropa dasturi (THEP) qabul qilindi. 2009-yilda (Amsterdam) va 2014-yilda (Parij) PEPning yuqori darajadagi uchrashuvlari PEP maqsadlarini qabul qildi va tegishli Harakat rejalari va Vazirlar deklaratsiyasini (Amsterdam va Parij deklaratsiyasi) ma'qulladi.

Asosiy muammolar va muammolar

- transportga bo'lgan talabning ortishi va shaxsiy transport vositalaridan foydalanishga haddan tashqari e'tibor berish;
- transport bilan bog'liq havoni ifloslantiruvchi moddalarning aholi salomatligi va ekotizimlariga ta'siri;
- transport va fazoviy rejalashtirish ishlarini zarur muvofiqlashtirish yo'qligi sababli transport tirbandligi va yashil maydonlarning qisqarishi;
- harakatsiz turmush tarzi va jismoniy faollikning etarli emasligi tufayli yuqumli bo'lmagan kasalliklar sonining ko'payishi.

Strategiya:

- aholi zichligi va foydalanish xilma-xilligini oshiradigan erdan foydalanish tizimlari;
- piyodalar va velosiped infratuzilmasi uchun hududlarga investitsiyalar;
- tez/jamoat transporti infratuzilmasi tarmoqlari uchun koinotga investitsiyalar;

- avtotransport vositalaridan kelib chiqadigan xavflarni kamaytirish uchun muhandislik va tezlikni kamaytirish choralari.

Asosiy usullar

- belgilangan joylarga yaqinlikni oshiradi, mashinada sayohat qilish zaruratini kamaytiradi va qisqartirilgan pak;
- piyodalar, velosipedlar va tez tranzitdan foydalanish imkoniyatini yaxshilaydi;
- piyoda va velosipedda foydalanish imkoniyatini yaxshilaydi;
- avtomobillardan foydalanishdan piyoda va velosipedda yurishga o'tishni rag'batlantiradi, pacni kamaytiradi;
- tez tranzit/jamoat transporti orqali kirishni yaxshilaydi;
- yengil avtomobillardan foydalanishdan yuqori tezlikda / jamoat transportiga o'tishni rag'batlantiradi, pacni kamaytiradi;
- tezlikni pasaytirish piyoda va velosipedda xavfsizlikni yaxshilaydi;
- avtotransport vositalarini piyodalar va velosipedchilardan uzoqlashtirish piyoda va velosipedda harakatlanish xavfsizligini oshiradi;
- xavfsizlik to'siqlarini bartaraf etish orqali yurish va velosipedda yurishni rag'batlantiradi;
- texnologik takomillashuvlar har bir avtomobil uchun xavf-xatarlar (issiqxona gazlari, ifloslantiruvchi moddalar, shovqin) chastotasini pasaytirmoqda.

Yechimlar

- transport, atrof-muhit va sog'liqni saqlash maqsadlarini barcha darajadagi tegishli organlar o'rtasidagi hamkorlik, muvofiqlashtirish va hamkorlik orqali shahar va makonni rejalashtirish siyosatiga integratsiya qilish;
- xavfsiz, toza, qulay, foydalanish mumkin bo'lgan, samarali va arzon bo'lgan jamoat transporti tizimini rivojlantirish;
- xavfsiz va sog'lom faol harakatlanishni, xususan, velosipedda va piyoda yurishni ta'minlash uchun infratuzilmani, yo'l belgilari va signallarini rivojlantirish.
- harakatlar;
- ishga, maktabga, o'yin-kulgiga va boshqa ehtiyojlarga sayohat qilish uchun harakatchanlikni boshqarish sxemalarini ishlab chiqish; "ekologik haydash"ni rivojlantirish; yangi texnologiyalarni joriy etish.
- transport bilan bog'liq issiqxona gazlari emissiyasini, havoni ifloslantiruvchi moddalarni va shovqinni kamaytirish.

Dasturni amalga oshirish mexanizmlari

- seminarlar va estafeta poygalarini o'tkazish (ilg'or tajriba va bilimlarni tarqatish maqsadida Birlashgan Millatlar Tashkilotiga a'zo mamlakatlar shaharlarida PSE masalalari bo'yicha bir qator seminarlar va konferentsiyalar);
- PSE bo'yicha milliy harakatlar rejalarini ishlab chiqish;
- Dastur maqsadlariga muvofiq tanlangan masalalar bo'yicha THE PEP hamkorliklarini rivojlantirish;
- amaliy masalalar bo'yicha individual vositalar, uslubiy materiallar va tavsiyalar ishlab chiqish;

- “THE PEP Akademiyasi” (PEP masalalari bo'yicha kurslar va o'quv dasturlari tizimi, “yozgi maktablar” o'tkazish va h.k.).

Velosipedchilar manziliga xavfsiz, qulay va tez yetib borishni xohlaydi. Buning uchun ular turli elementlar bir-biriga muammosiz oqadigan choksiz velosiped tarmoqlariga muhtoj.

Velosiped mamlakati Germaniya 2030:

- barcha federal shtatlar va tumanlar velosiped tarmoqlari uchun tegishli rejalashtirish kontseptsiyalariga ega va ularni izchil amalga oshirmoqda. tarmoqlar infratuzilmasi ular orasidagi izchillik, shuningdek, shaharlar va jamoalar infratuzilmasi bilan mos kelishi bilan tavsiflanadi.
- velosipedchilar shahar va qishloq joylarda, xoh aholi punktlarida bo'lsin, xoh undan tashqarida bo'lsin, bir-biri bilan bog'langan va uzluksiz tarmoqlarga integratsiyalashgan kundalik va sayyohlik velosiped yo'llari va yo'llarida harakatlanib, o'z manzillariga xavfsiz va qulay tarzda etib boradilar.
- velosiped yo'llari bilan jihozlangan federal, shtat va mintaqaviy yo'llarning ulushi sezilarli darajada oshdi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. BMT. Barqaror shahar mobilligi va hududlarni rejalashtirish bo'yicha qo'llanma – Jeneva, 2020. 6-10 b.
2. BMT. Barqaror mobillik va “aqlli” aloqa – Jeneva , 2020. 28-b.
3. Zavlavov D.V. Zamonaviy shaharlarda barqaror mobillik tushunchasi - DUNYO (Modernizatsiya. Innovatsiya. Rivojlanish). 2021. T. 12. 3-son. 290.
4. Donchenko V.V., V.A. Kupavtsev V.A. Individual mobillik vositalarning asosiy tasnifiy tizimlarini tahlili. Rossiya avtomobil va avtomobil yo'llari sanoati jurnali, 18-jild, № 3. 2021. Doimiy nashr raqami – 79. 259-b.